

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็ก เยาวชน เป็นกลุ่มบุคคลที่ในอารยประเทศต่างให้ความสำคัญ ในการส่งเสริมพัฒนา สนับสนุน ปกป้อง ค้ำครอง และป้องกัน เพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในอนาคตของการขับเคลื่อนระบบ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพราะเด็กนับเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ที่ต้องให้การดูแลอย่างเหมาะสม ครอบครัวจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้การเลี้ยงดูเด็กเพื่อการเจริญเติบโต และส่งเสริมให้เป็นคนดีของสังคม ซึ่งหากเกิดความไม่ปลอดภัยครอบครัว ต้องมีวิธีการหรือมาตรการให้การคุ้มครองและดูแลเด็กให้ดีเช่นกัน ซึ่งหากครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดู ให้เกิดความปลอดภัย และเด็กมีพัฒนาการอย่างเหมาะสม รัฐจึงกำหนดมาตรการต่างๆ ขึ้นเพื่อรองรับสภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม และได้รับความคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัย

ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2545 ระบุให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีภารกิจเกี่ยวกับการให้บริการสวัสดิการสังคมการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ คนไร้ที่พึ่ง ผู้ประสบปัญหาทางสังคม โดยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในรูปแบบของสถาน สงเคราะห์ และการประสานงานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนและท้องถิ่นจัดสวัสดิการสังคม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาทางสังคม ซึ่งได้แก่สตรีตั้งครรภ์นอกสมรส เด็กเร่ร่อน เด็กถูกระทำทารุณ เด็กถูกใช้แรงงาน เด็กถูกล่วงละเมิดให้คำปรึกษา เด็กมีปัญหา ความประพฤติ ครอบครัวเดือดร้อนอันเนื่องมาจากปัญหาทางสังคม ไม่มีที่พักพิง และบุคคลที่ไม่มีผู้รับผิดชอบ สามารถดำรงชีวิตและพึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ในสถานการณ์ปัจจุบันเด็ก เยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มหนึ่งได้ถูกระทำทารุณกรรมหรือการละเมิดสิทธิในหลายรูปแบบ ซึ่งเด็กที่ถูกระทำทารุณกรรมและการละเมิดสิทธินี้มีความหมายรวมถึงเด็กที่ถูกระทำทารุณโดยเจตนา และหรือได้รับอันตรายจากการเลี้ยงดูไม่เพียงแต่การทำร้ายร่างกาย แต่รวมถึงการเลี้ยงดูที่ทอดทิ้งไม่ใส่ใจ ปล่อยปละละเลยกระทั่งทำให้เด็ก เยาวชน เกิดอันตรายไม่ปลอดภัย การทำร้ายทางจิตใจ และการล่วงละเมิดทางเพศ สถานการณ์ดังกล่าวอาจมีความซับซ้อนมากขึ้น หากผู้กระทำการทารุณต่อเด็ก เยาวชนนั้นเป็น

บุคคลในครอบครัวของเด็กและเยาวชนเอง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือ บำบัด ฟื้นฟูเด็กจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นต้องปฏิบัติงานร่วมกันให้มากยิ่งขึ้น ทำให้การพิจารณาให้ความคุ้มครองช่วยเหลือเด็กจำเป็นต้องอาศัยการปฏิบัติงานของวิชาชีพต่างๆ เช่น แพทย์ จิตแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ตำรวจ นักกฎหมาย อัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก ครู นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และเจ้าหน้าที่มูลนิธิหรือองค์กรอื่นๆ ซึ่งความสำคัญดังกล่าวจึงได้มีการกำหนดในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ให้คณะกรรมการคุ้มครองเด็กมาจากผู้มีประสบการณ์ในการทำงานในวิชาชีพต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องในการหาข้อเท็จจริงรายละเอียด ความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ให้การประเมินปัญหาเพื่อหาข้อสรุปตั้งอยู่บนพื้นฐานของทักษะความรู้ของแต่ละวิชาชีพสามารถรวบรวม และนำรายละเอียดของข้อเท็จจริงในแต่ละสาขาวิชาชีพที่แตกต่างกันมานำเสนอให้กับวิชาชีพต่างๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิธีการปฏิบัติงานของวิชาชีพตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประเมินว่า จะมีความเสี่ยงมากน้อยแค่ไหนในการพิจารณาแนวทางการให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครองเด็ก ซึ่งการทำงานดังกล่าวจะใช้รูปแบบทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Team) ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของวิชาชีพต่างๆ อย่างเป็นระบบ ร่วมแสดงข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงานร่วมกันและมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่ละวิชาชีพจะใช้ความรู้ ทักษะและความชำนาญมาใช้ในการพิจารณา หรือประเมินสภาพปัญหาร่วมกันอย่างมีเหตุ มีผลในการป้องกัน แก้ไข พัฒนา หรือส่งเสริม กลุ่มเป้าหมาย โดยในทีมสหวิชาชีพจะมีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันในทีมสหวิชาชีพเพื่อมุ่งที่จะดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ความสามารถ ในงานที่ตนเองปฏิบัติอยู่และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เคารพและให้เกียรติผู้อื่น มีการทำงาน ที่ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ รู้จักการประนีประนอม นอกจากนี้การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพจะต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตาม ประเมินผล หลักการประสานงาน หลักจรรยาบรรณในการทำงานทั้งของตนเองและของสหวิชาชีพอื่น เพื่อให้เด็กได้รับการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพ จากภัยอันตราย

ฉะนั้นเพื่อให้เท่าทันกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก เยาวชน และสตรี ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการพัฒนาบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กซึ่งเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการการสงเคราะห์หรือคุ้มครองเด็กในทีมสหวิชาชีพ เนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ที่ต้องทำงานร่วมกับตัวเด็ก ครอบครัว และบุคคล

แวดล้อมทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่า (อภิญา เวชชัย, 2551) เรื่อง สหวิชาชีพกับการคุ้มครองเด็ก) งานสหวิชาชีพ เป็นการผสมผสานความต่างทางความคิด กรอบทักษะทางวิชาชีพ ความขัดแย้งเชิงวิธีการ เป็นจุดรวมเพื่อประโยชน์ของเด็กเป็นศูนย์กลาง ในการดำเนินงานให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองมีการนำประเด็นปัญหาเข้าร่วมประชุมร่วมกับทีมสหวิชาชีพ พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กจะเป็น ผู้นำเสนอประเด็นปัญหาและเป็นผู้รวบรวมรายละเอียดพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องให้กับวิชาชีพอื่นๆ ได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเด็ก เช่น สภาพปัญหาของเด็ก ความคับหน้าในการปฏิบัติงาน ปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดในการดำเนินงานที่ไม่สามารถให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กให้ตรงกับสภาพปัญหาได้ เพื่อให้สมาชิกในทีมสหวิชาชีพ ที่มีความถนัดและมีศักยภาพในการทำงาน ที่แตกต่างกันร่วมพิจารณาศึกษาหาแนวทางการให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มประสิทธิภาพ หรือตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด ซึ่งหากตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กไม่สามารถ ให้อายละเอียด และข้อเท็จจริงของข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กได้แล้ว กระบวนการปฏิบัติงานในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ย่อมขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กในทีมสหวิชาชีพ จึงเป็นกระบวนการส่งเสริมให้ตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ มีทักษะในการทำงานให้ดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ เป็นการเพิ่มขีดสมรรถนะของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กให้สอดคล้องกับการทำงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กร่วมกับทีมสหวิชาชีพต่อไป

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจหน้าที่ในการจัดบริการดำเนินงานสวัสดิการสังคมให้กับประชาชน ให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและบุคคลในครอบครัวให้บุคคลที่เกิดมานั้นได้รับความเอาใจใส่ ส่งเสริมพัฒนาการจากผู้เป็นบิดา มารดา ญาติพี่น้องหรือบุคคลในครอบครัว ให้ได้มีชีวิตอยู่ในครอบครัวของตนเอง ได้สัมผัสกับสภาพชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นปกติสุขทั่วไป และได้รับการพัฒนาสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ควรได้รับทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม แต่ปัจจุบันปัญหาครอบครัวแตกแยก ภัยทางสังคม และปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้บิดา มารดา ไม่มีเวลาที่จะดูแลการตอบสนองความต้องการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และ

บุตร ทำให้เด็กขาดที่พึ่งทางใจ ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเด็ก เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่แสวงหาที่
 ก่อให้เกิดปัญหาสังคม เช่น เด็กออกมาเร่ร่อน ขอดทาน ดิถยาเสพติด เด็กถูกล่อลวงชักชวนไป
 ในทางที่ไม่ดีเป็นโสเภณี ถูกทารุณกรรมหรือถูกล่วงละเมิดทางกาย ทางเพศ กระทั่งตั้งครุณนอก
 สมรส และถูกแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นการบรรเทาความรุนแรงของปัญหา
 เหล่านี้ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก จึงได้
 เปิด บ้านพักเด็กและครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อต้องการบรรเทาสภาพ
 ปัญหาความเดือดร้อนให้กับบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นหน่วยงานแรกรับสภาพปัญหาหญิงและเด็ก
 ให้ความคุ้มครองเด็กและบุคคลในครอบครัว และพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม

"บ้านพักเด็กและครอบครัว" เปิดบริการรับแจ้งเหตุและให้ความช่วยเหลือตลอด 24
 ชั่วโมง กับกลุ่มเป้าหมายได้แก่สตรีตั้งครุณนอกสมรส เด็กถูกกระทำทารุณ เด็กถูกใช้แรงงาน เด็ก
 ถูกล่อลวงให้ค้าประเวณี เด็กเร่ร่อน เด็กมีปัญหาความประพฤติ ครอบครัวเดือดร้อน
 อันเนื่องมาจากปัญหาทางสังคมไม่มีที่พักพิง และบุคคลที่ไม่มีผู้รับผิดชอบ เป็นกรบรรเทาสภาพ
 ปัญหาเบื้องต้นให้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้ดำเนินการให้คำปรึกษาแนะนำปัญหาเกี่ยวกับเด็กและ
 ครอบครัวเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ให้บริการที่พักชั่วคราวกับ
 กลุ่มเป้าหมาย บริการอาหารและเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน และพิจารณาให้ความ
 ช่วยเหลือให้เหมาะสมกับ สภาพปัญหา ซึ่งวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือ คือการส่งกลับ
 ภูมิลำเนา ติดต่อญาติให้รับกลับ ไปอุปการะ หรือส่งเข้ารับบริการในสถานแรกรับ, สถาน
 สงเคราะห์, สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ, สถานพัฒนาและฟื้นฟูหรือศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพ
 ตามความเหมาะสมซึ่งการปฏิบัติงานดังกล่าว บ้านพักเด็กและครอบครัว ในการให้การสงเคราะห์
 และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ในบทบาทสถานแรกรับเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก
 พ.ศ.2546 โดยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เพื่อเป็นการปกป้องและ
 คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นรัฐภาคี
 ที่มีสาระสำคัญในการให้การคุ้มครองเด็กจากการเลือกปฏิบัติ และให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของ
 เด็ก การเคารพในสิทธิหน้าที่ของบิดามารดา และการปกป้องสิทธิของเด็กตามมาตรฐานการที่มี
 ความเหมาะสม

ปัจจุบันในการปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้น บ้านพักเด็กและครอบครัว จำนวน 66
 จังหวัด ทั่วประเทศ มีพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 จำนวน 118
 คน (สถิติประจำเดือนธันวาคม 2551 ของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ
 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ใน

ตำแหน่งต่างๆ ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักพัฒนาการเด็ก นักพัฒนาสังคม พนักงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มีอำนาจหน้าที่ให้การคุ้มครองเด็ก 2 ประเภทประเภทที่ 1 ได้แก่เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ ตามมาตรา 32 เช่นเด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า เด็กพิการ เด็กถูกทอดทิ้ง และประเภทที่ 2 ได้แก่ เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามมาตรา 40 เช่น เด็กถูกทารุณกรรม เด็กเสี่ยงต่อการกระทำผิด จากบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวให้การให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องมีการดำเนินการสืบเสาะและพินิจ โดยการค้นหาและรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็ก เพื่อทำข้อเท็จจริงที่ได้รับมาวิเคราะห์ พิเคราะห์ตามหลักความรู้ของวิชาชีพเพื่อนำมากำหนดวิธีการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กอย่างเหมาะสม

จากสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงและการทารุณกรรมหรือการล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก เยาวชน ที่เกิดขึ้นและบ้านพักเด็กและครอบครัว ในฐานะเป็นสถานแรกรับเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เมื่อได้รับการส่งเด็กเข้ารับการคุ้มครองในหน่วยงานแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กที่นำส่งมีระยะเวลาในการดำเนินการสืบเสาะและพินิจรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เด็กถูกทารุณกรรมหรือถูกล่วงละเมิด ไม่เกิน 7 วัน แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นและเพื่อประโยชน์ต่อเด็ก หากเกิน 7 วัน แล้วยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก สามารถยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เพื่อให้มีคำสั่งขยายระยะเวลาในการสืบเสาะและพินิจออกไป แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 30 วัน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กเพียงผู้เดียวไม่สามารถปฏิบัติงานหรือหารายละเอียดเกี่ยวกับเด็กได้ครอบคลุมในประเด็นปัญหาทั้งหมด พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กต้องขอความร่วมมือจากวิชาชีพสาขาต่างๆ ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านกฎหมาย ด้านจิตวิทยา และเจ้าหน้าที่ขององค์กรหรือมูลนิธิต่างๆ เพื่อขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพต่างๆ มาร่วมในการวิเคราะห์ วินิจฉัย เพื่อวางแผนทาง ขั้นตอน และวิธีการให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ประสบปัญหาตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าหากพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กไม่สามารถคุ้มครองเด็ก เยาวชนที่ประสบปัญหาหรือแก้ไขปัญหของเด็ก และครอบครัวที่มีสาเหตุและมีความซับซ้อน อาทิ ผู้กระทำเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลหรือการทารุณกรรม การละเมิดสิทธิเด็กเกิดจากบุคคลในครอบครัว ทำให้การปฏิบัติงานในการคุ้มครองเด็กต้องมีความชัดเจนในรายละเอียดมากยิ่งขึ้น

เนื่องจากการปฏิบัติงานส่งผลกระทบต่อบุคคลหลายฝ่าย จึงเป็นที่มาของการประชุมทีมสหวิชาชีพ และเป็นเครือข่ายในการทำงานให้ความคุ้มครองเด็ก

อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์การปฏิบัติงานของผู้ศึกษา การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ยังประสบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ เช่น

1. ขาดการประสานงานของสหวิชาชีพระหว่างองค์กร ซึ่งการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพเพื่อการคุ้มครองเด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานและวิชาชีพต่างๆ เกี่ยวกับข้อมูลของเด็ก การประสานส่งเด็กเข้ารับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองในสถานรองรับที่กฎหมายกำหนด หากการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพ พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กตระหนักถึงบทบาทของตนเอง มีการประสานงานขอความร่วมมือ มีสัมพันธภาพที่ดี มีการเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายหรือเด็กเข้าร่วมประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่แต่ละวิชาชีพสืบค้นได้ และมีการร่วมวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ย่อมส่งผลที่ดีต่อการคุ้มครองเด็ก แต่หากการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กในทีมสหวิชาชีพไม่มีการติดต่อประสานงานในแต่ละวิชาชีพ และขาดความรู้หรือขาดทักษะในการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพจะทำให้แต่ละวิชาชีพไม่มีการนำข้อมูลข้อเท็จจริงทั้งหมดของแต่ละวิชาชีพมานำเสนอให้ทีมสหวิชาชีพได้รับรู้ ทำให้การปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพเกิดอุปสรรคขาดความต่อเนื่องในปฏิบัติงาน อาจทำให้เด็กไม่ได้รับการคุ้มครองที่เหมาะสม

2. วิชาชีพต่างๆ ยังขาดความเข้าใจบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก ซึ่งการดำเนินงานแยกเด็กออกจากครอบครัวเข้ารับการสงเคราะห์หรือคุ้มครอง ภายในสถานแรกรับของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก โดยระหว่างที่เด็กอยู่ในความอุปการะของสถานแรกรับจะต้องมีการประชุมร่วมกับทีมสหวิชาชีพ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กต้องไปเข้าร่วมประชุมทีมสหวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันประเมินสถานการณ์และพิจารณาแนวทาง ในการให้การคุ้มครองเด็ก โดยการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กยังคงประสบปัญหา คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก ยังไม่ได้รับร่วมมือจากวิชาชีพต่างๆ เท่าที่ควร เกิดความล่าช้าในการติดตามผู้กระทำผิดต่อเด็กมาดำเนินคดี หรือแพทย์ไม่สามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับร่องรอย สาเหตุของบาดแผลได้ว่าเกิดจากอุบัติเหตุหรือถูกทารุณกรรม นอกจากนี้วิชาชีพต่างๆ ยังไม่เข้าใจในบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก ถึงการดำเนินการแยกเด็กออกจากครอบครัวต้องพิจารณาจากความรุนแรงของปัญหา ข้อเท็จจริงต่างๆที่เกี่ยวข้อง มีเหตุอันควรเชื่อว่าเด็กอาจได้รับอันตราย โดยต้องคำนึงถึง

ประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญไม่ใช่เกิดจากความคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่ จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้การพัฒนาบทบาทพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาบทบาท เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งความรับผิดชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวอย่างมีแบบแผน มีวัตถุประสงค์ให้เกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ มีทักษะในการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น ตลอดจนเป็นการให้สร้างทัศนคติที่ดีต่องานที่ปฏิบัติ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจในสถานภาพ ตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบงานของตนเองที่ชัดเจนทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจในขอบเขตการปฏิบัติงาน ไม่ทำให้เกิดผลกระทบกับการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เด็ก บุคคล องค์กรที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษา ลักษณะการปฏิบัติงานและปัญหาอุปสรรคของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการปฏิบัติงานร่วมกับสหวิชาชีพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 จากพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ที่บ้านพักเด็กและครอบครัว 66 จังหวัด โดยศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ว่ามีลักษณะการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพหรือไม่ อะไรเป็นปัญหาอุปสรรคและพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กมีทัศนะอย่างไรกับการพัฒนาบทบาทของตนเอง แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษานำมาวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ในการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ ว่าควรมีการพัฒนาบทบาทพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างไร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ของบ้านพักเด็กและครอบครัว ที่ปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ และการที่ได้ทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ จะเกิดประโยชน์กับองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการบริหารงานในระดับนโยบายและระดับบริหาร มาสู่ผู้ปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองเด็กตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ของบ้านพักเด็กและครอบครัว ในการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ของบ้านพักเด็กและครอบครัว ในการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ

ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา เป็น 3 ส่วน คือ

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลของการดำเนินงานของบ้านพักเด็กและครอบครัว และข้อมูลของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 จากสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ที่ปฏิบัติงานของบ้านพักเด็กและครอบครัวทั่วประเทศ จำนวน 118 คน (สถิติประจำเดือนธันวาคม 2551 ของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่สำหรับใช้ในการศึกษา คือ บ้านพักเด็กและครอบครัว ทั่วประเทศ จำนวน 66 จังหวัด สังกัดสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กทมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก หมายความว่า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานผู้ซึ่ง รัฐมนตรีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่งตั้งให้ปฏิบัติกรตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 โดยเป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก ซึ่งผ่านการประเมินและขึ้นทะเบียนเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ที่ปฏิบัติงานอยู่ที่บ้านพักเด็กและครอบครัว 66 จังหวัด

การปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ หมายถึง การประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อร่วม ปรีกษาหารือและกำหนดแนวทางร่วมกันในการคุ้มครองเด็ก ระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่ง ปฏิบัติงานของบ้านพักเด็กและครอบครัว 66 แห่ง กับวิชาชีพอื่นๆ ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ได้แก่ ครู นักจิตวิทยา นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ แพทย์ จิตแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ฝ่าย ปกครอง และบุคลากรขององค์กร มูลนิธิต่างๆ เพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

การปฏิบัติงานตามบทบาท หมายถึง การปฏิบัติงานในสถานภาพ ความรับผิดชอบ ตำแหน่ง หน้าที่ ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ของหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว นักพัฒนาสังคม นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักพัฒนาการเด็ก ที่ปฏิบัติหน้าที่ในบทบาท พนักงานเจ้าหน้าที่ ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ของบ้านพักเด็กและครอบครัว จำนวน 66 แห่ง

ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ หมายถึง สถานการณ์ หรือ วิธีการ ในการทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ที่มี ข้อขัดข้องกับวิชาชีพอื่นๆ ที่มาร่วมกันทำงานโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำงานในทิศทางเดียวกัน ซึ่งประกอบไปด้วยนโยบายหน่วยงาน ข้อจำกัดของแต่ละวิชาชีพในการปฏิบัติงาน ทักษะ ประสบการณ์ ในการทำงานที่แตกต่างกัน ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

ทัศนคติของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กต่อแนวทางพัฒนาบทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก ต่อการแก้ไขข้อจำกัด และปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพบรรลุผล

ทีมสหวิชาชีพในการคุ้มครองเด็ก หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพต่างๆ ที่กำหนดไว้ ในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 โดยอาศัยการปฏิบัติงานของวิชาชีพต่างๆ ได้แก่ แพทย์ จิตแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ตำรวจ นักกฎหมาย อัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองเด็ก ครู นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เป็นต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบถึงบทบาทการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ของบ้านพักเด็กและครอบครัว ต่อการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
2. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ของบ้านพักเด็กและครอบครัว ในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในทีมสหวิชาชีพ
3. ได้ทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ของบ้านพักเด็กและครอบครัว ในการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพในการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
4. ได้นำเสนอผลการศึกษาให้กับสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก และสำนักเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรให้ ความรู้กับผู้ปฏิบัติงานเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ต่อไป
5. ได้ทำให้ผู้ที่สนใจในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 สามารถนำไปศึกษาขยายผลในประเด็นที่น่าสนใจได้